Vrub. Bibl.

ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 39 (748).
Cana 10 ct.
VILNIA, 17.V.1940 h.
Hod vydańnia XXII

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.
Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct, za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2,
tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 15—16 hadz.

Vajna što-raz bolš razharajecca

Apošnija padziei na paloch Belhii i Holandyi pakazvajuć śvietu, što na Zachadzie Eŭropy vajna razharajecca što raz bolš. Viedama, toje ŭsio, što dziejełasia ŭ Finlandyi i ŭ Narvehii — heta jašče nia była vajna, heta była tolki pryjhryŭka da vajny. A voś toje, što ciapier pačynajecca ŭ uspomnienych krajoch, dyk heta ŭžo vajna sapraŭdnaja.

Jak viedajem, 10 traŭnia niamieckaja armija pačała zajmać holandzkija i belhickija ziemli. Fakt hety pakazvaje na toje, što dalejšaje čakańnie Niamieččynie nie na ruku i što novaha niejkaha blizka pałožanaha punktu, jaki možna było-b zabrać „na adnej nazie", niamašaka. Hitler vybraŭ hety front, jaki choć pieramahčy nialohka, ale treba było raz urešcie jaho pačać.

Zaraz-ža, biezadkładna, paśla nastupu niamieckaj armii na holandzkuju i belhickuju ziemli, zhodna z dahavorami i prośbaj ratunku. francuskaja i brytyjskaja armii paśpiašyli belham i holandcam na pomač. Nastup niamiecki, kali pišam hetyja radki, nia jdzie tak lohka, jak jon išoŭ u Polšču i Narvehii, bo napatykaje na vialiki adpor.

Francyja, Anhlija, Belhija i Holandyja*) z adnaho boku, a Niamieččyna z druhoha, — heta pa liku bolš mienš roŭnyja siły, nia ličačy, viedama, kalonijaŭ sajuźnikaŭ. Bajavaja padhatoŭka ŭsich ich tak-ža badaj roŭnaja. A znača, spatykajucca vialikija siły i pačynajuć vajnu, staŭlajučy na kartu ŭsio.

Chto kaho adnak pieramoža, — zhadać trudna. Na naš pahlad, kali vajna zaciahniecca, a chiba hetak i budzie, dyk ab niečym vyjhryšy havaryć trudna.

Dalejšy chod vajny budzie zaležyć užo nia tolki ad udačaŭ ci niaŭdačaŭ vajujučych staron, ale tak-ža i ad taho, ci adkryjecca dzie ŭ chutkim časie novy front. Nadta mahčyma, što Ameryka, asabliva kali-b niemcy pačali pieramahać sajuźnikaŭ, prystupie da vajny pa staranie sajuźnikaŭ. A kraj hety choć daloka, ale moža dać vialikuju pomač.

Zahadačna trymajecca dahetul Mussolini. Hety dyktatar, zdajecca, čakaje, kali jamu pryjdzie najlepšy čas, kab kinucca na francuskija kolonii; ale za heta moža stracić Abisyniju. Ab hetym pakłapocicca Anhlija, dastaŭlajučy aružža i inšaj pomačy pryhniečanym abisyncam. Rašycca, znača, Mussoliniamu nia lohka i jon čakaje. Ale hetaje čakańnie moža być chutka pierarvana.

Taja-ž samaja Italija, ci lepš toj-ža samy Mussolini, zajzdrosna imkniecca da palityčnaha prymatu na Bałkanach, prad usim u Juhasłavii. Tymčasam tam silnyja ŭpłyvy sajuźnikaŭ i pačali tam adžyvać staradaŭnyja tradycyjnyja ŭpłyvy rasiejskija. Kali-b niešta niadobraje adnosna bałkanskich dziaržaŭ zadumaŭ chtoniebudź z vajujučych staron, ci nievajujučych, jak Mussolini, to chto viedaje, ci SSSR na heta pryhladaŭsia-b spakojna?

Słovam, vajna jašče tolki ŭsio zaharajecca, jak naležycca jana jašče nie raspalilasia. Heta pieršy vysnaŭ z vajennych sučasnych padziejaŭ.

V. Vyškovič

*) Holandyja ŭžo zdalasia 14 h. m. ŭviečary.

BIEŁARUSKI CENTR U LIĆVIE

ŭ niadzielu 19-ha maja sioleta
ŭ zali III-aj Dziarž. Himnazii
Daminikanskaja vul. 3, ładzić

VIEČAR VUČNIA

U prahramie, jakuju vykanajuć vučni Biełaruskaje Prohimnazii: —

1. SCENIČNY ABRAZOK — KAMEDYJA „PASŁANIEC",
2. NACYJANALNYJA BIEŁARUSKIJA TANCY,
3. VYSTUPLEŃNI CHORU BIEŁ. PROHIMNAZII.

Apračа taho budzie:

1. ŚPIAVAĆ SOLISTKA KORDZIK pry akampanijamencie hram-ki REŠKE i
2. IHRAĆ NA SKRYPCY PRAF. JEHIER pry akampanijamencie hram-ki REŠKE.

Praf. Jehier vykanaje tvory Čajkoŭskaha i skaža karotkuju pramovu ab hetym kampazytary, jakoha sioleta prypadajuć 100-ja ŭhodki naradzinaŭ.
Pačatak kancertu a hadz. 19-aj.

Halandyja paddałasia

Hałoŭny kamandzier halandzkaj armii hien. Finkelmann viečaram 14 h. m. abvieściŭ adozvu da narodu i halandzkaj armii, kab pierastała zmahacca suproć Niamieččyny, dziela taho, što baraćba heta jość bieznadziejnaja. I sapraŭdy niemcy zaniali ŭžo amal usiu Halandyju. U ichnych rukach užo i stalica Halandyi Haga, a taksama takija miesty, jak Rotterdam i Amsterdam. Karaleva Vilhelmina, jaje nastupnica z mužam i z dziaćmi, a tak-ža halandzki ŭrad uciakli ŭ Anhliju, u Londan. U niekatorych adnak miascoch Halandyi idzie jašče zmahańnie, bo čaść halandzkaje armii nia słuchaje hałoŭnaha svajho kamandziera, a ŭrad i karalevu, katoryja dalej zaklikajuć halandcaŭ da baraćby z Niamieččynaj i ŭvažajuć, što vajna Halandyi z Niamieččynaj jašče nia skončana.

Pavodle abličeńniaŭ halandzkaja armija straciła kala 30 tysiač žaŭnieraŭ, katoryja abo zabity, abo ranieny.

Ci zachopić vajennaja bura Italiju

U Italii kožny dzień adbyvajucca vialikija demanstracyi suproć Anhlii i Francyi. Natoŭp demanstrantaŭ, manifestujučy pierad pałacam Mussoliniha, damahajecca Tunisu, Korsyki, jakija naležać da Francyi, a tak-ža kryčyć, kab Mussolini vioŭ italjancaŭ da pieramohaŭ, bo jany chočuć umirać za Italiju. Adnačasna pa vulicach studenty raskidajuć i rasklejvajuć afišy suproć Anhlii i Francyi. Takuju afišu pryklejeli navat da samachodu anhlickaha ambasadara ŭ Italii. Adnačasna tyja-ž studenty palać hazetu Papy Rymskaha „Oservatore Romano", za toje, što jana sympatyzuje sajuźnikam. Ahułam prociŭ Papy Rymskaha fašysty viaduć vialikuju ahitacyju i ciešacca z pieramohaŭ Niamieččyny. U suviazi z hetym u hazetach pajavilisia viestki, što Papa Rymski dumaje vyjechać z Italii ŭ Partuhaliju.

Usia ŭvaha ŭ Italii ciapier źviernuta na Mussoliniha, katory adnak dasiul maŭčyć, choć vychodzić na balkon svajho pałacu vitać demanstrantaŭ, adbyvaje častyja narady z štabam italjanskaje armii i robić ahlad čyhunak, šosaŭ, vajennych fabryk i h. d. Niekatoryja hazety ćvierdziać, što stanovišča Italii vyjaśnicca ŭ praciahu najbližejšych hadzin.

Архімандрыт Саўваці

(Нэкралёг)

Архімандрыт Саўваці, у міру Сьцяпан Сьцяпанавіч Сяргеевіч, радзіўся ў 1874 г. ў вёсцы Крэцішча, Налібацкай воласьці. Сын селяніна,ад маленства цікавіўся царквою; і калі падрос, дык пастанавіў аддаць сябе на служэньне Богу і Царкве, і ўступіў у паслушнікі ў сьв. Духаў Манастыр у Вільні ў 1903 г., дзе паступова праходзіў усе ступені манастырскай іерархіі.

Сусьветная вайна застала яго ўжо іераманахам. Калі пачалася эвакуацыя прад немцамі, дык іераманах Саўваці з некалькімі манахамі астаўся ў Вільні, каб сьцерагчы сваю Сьвятыню. Духавенства, якое складалася з наплывовага элемэнту, выехала ў цэнтр Расеі, пакінуўшы сваю паству. І вось архімандрыт (тады яшчэ іераманах) Саўваці ўвесь час нямецкай акупацыі абслугоўваў ня толькі Вільню, але і правінцыю. У самай Вільні, пры надта цяжкіх матар'яльных варунках, архім Саўваці арганізаваў пры Манастыры для бедных м. Вільні і ваколіц прытулак для бяздомных дзяцей.

Па сканчэньні сусьветнай вайны паўцякаўшае духавенства, у тым ліку і цяперашні Ковенскі Мітрапаліт Элеўфэры, пачынае памалу вяртацца. Маскоўская духоўная ўлада, якая тады лічыла нашую Вільню ў сваей юрысдыкцыі, назначыла намесьнікам Сьв. Духава Манастыра не архім. Саўвація, які не пакідаў сваей сьвятыні, а другога манаха, па паходжаньні расейца. Пакойны праяўляе стойкасьць характару і моцную волю і не дапускае „новага" намесьніка да ўлады. Ад гэтай пары пачынаюцца нялады паміж мітрапалітам Элеўфэрым і Пакойным. Мітрапаліт Элеўфэры, з паходжаньня расеяц, а з перакананьня — крайні правы, ортодокс расейскасьці Царквы ў нашым краі, ня мог зжыцца з архім. Саўвацім—беларусам,сынам нашае зямлі і народу

Палажэньне зьмянілася, калі ўладыка Элеўфэры, які не прызнаваў за нашаю Царквою права на самастойнасьць, змушаны быў пакінуць Вільню. Віленскую катэдру абняў архіепіскап Хвядос, які разумеў імкненьні мясцовага праваслаўнага насельніцтва; з ім Пакойны зжыўся і 6 ліпня 1927 г. быў ім узьведзены ў сан архімандрыта.

Пакойны архім. Саўваці быў самавукам, але надзелены прыродным розумам з годнасьцю займаў высокае становішча намесьніка найвялікшага і найслаўнейшага ў нашым краі манастыра, для якога быў добрым гаспадаром, а для жыхароў яго — чулым айцом. Ня дзіва тады, што калі прыйшла вестка аб ягонай сьмерці, дык суровыя манахі наўзрыд плакалі, а аб малодшай брацііпаслушніках — і гаварыць няма чаго. Са сьмерцю архім. Саўвацыя страцілі яны свайго апякуна і дабрадзея.

Пакойны наагул шмат дапамагаў моладзі, і не адзін сын беднага селяніна за асьвету сваю ўдзячны іменна архім. Саўвацыю. Натоўп людзей розных веравызнаньняў,якія прыйшлі на хаўтуры, сьведчыць аб папулярнасьці Пакойнага здабытай за час бяз мала 40 гадняга пабыту ў манастыры.

Архім. Саўваці быў чалавекам цьвёрдых прынцыпаў. Беларус з паходжаньня і пераконаньняў, ён належаў у 1917 1918 1919 да Беларускага Нацыянальна Камітэту, а ў справах царкоўных уважаў, што Царква ў нашым краю павінна быць Царквой самастойнай, незалежнай ад Масквы. Уладыку Элеўфэрага і ягоную Ковенскую Раду лічыў прысвайцелямі ўлады. Ня каяўся, як другія, не прызнаваў аўтокефаліі за грэшную, і да канца дзён сваіх аставаўся верным нашаму Віленскаму Архіпастыру Уладыцы Хвядосу.

Вечны супакой Табе, верны сыне сваей Царквы і свайго Народу! Памяць аб Табе ніколі не памрэ! *У. Більдзюкевіч*

20 год на беларускай сцэне ў Латвії

Беларускае грамадзянства ў Латвії ўвосені гэтага году спадзяецца ўрачыста адзначыць 20-я ўгодкі працы на беларускай сцэне ў Латвії грам. Язэпа Камаржынскага, сучаснага кіраўніка Беларускае драматычнае дружыны пры Беларускім Т-ве ў Рызе і былога дырэктара Рыскага Беларускага Народнага Тэатру.

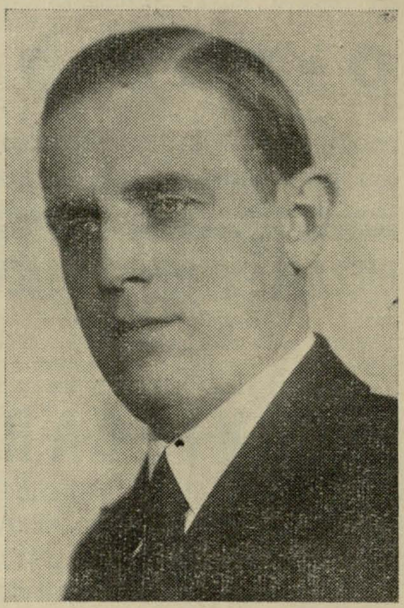

Я. Камаржынскі

Я. Камаржынскі нарадзіўся ў 1899 годзе ў Дзьвінску, у працоўнай сямейцы, але руплівыя бацькі далі яму магчымасьць пастуціць у Дзьвінскае рэальнае вучылішча, якое ён і скончыў у 1919 годзе. Свае выступленьні распачаў ён яшчэ на вучнёўскай лаўцы ў 1918 г. пад кіраўніцтвам ведамага артысты М. Кастантынава ў Дзьвінскім чыгуначным тэатры, а затым, у часы эвакуацыі з Дзьвінску, працаваў у работніцкай драматычнай дружыне ў Рославе і ў вайсковай драматычнай дружыне ў Спас-Дзяменску.

Вярнуўшыся ўлетку 1921 году ў Дзьвінск, грам. Я. Камаржынскі паступіў на Беларускія вучыцельскія курсы ў Дзьвінску, якія скончыў у 1922 годзе і на якіх арганізаваў Беларускую драматычную дружыну, выступаўшую з шэрагам беларускіх пастановак ў тэатральным сэзоне 1921-22 году ў горадзе Дзьвінску, а затым па беларускіх вёсках Дзьвіншчыны.

З восені 1929 году Я. Камаржынскі быў пераведзены Беларускім Аддзелам пры Міністэрстве Асьветы ў сталіцу Латвії Рыгу, дзе з таго часу працуе ў Беларускай пачаткавай школе на Маскоўскім (Латгальскім) фарштаце і прыймае чынны ўдзел ува ўсіх тэатральных беларускіх пачынаньнях, як дырэктар Беларускага Народнага Тэатру ў Рызе і як артыст і рэжысэр у розных драматычных беларускіх гуртках пры школах і таварыствах беларускіх.

Для адзначаньня 20-цігодзьдзя працы артыста Язэпа Камаржынскага мае быць арганізавана асобная пастаноўка Драматычнае Дружыны Беларускага Т-ва, у якой адну з галаўнейшых роляў выканае сам юбіляр. *Стары Сябра*

Biełaruskaja Pilihrymka u Kalvaryju

Usim biełarusom padajecca da viedama, što Biełaruskaja Pilihrymka ŭ Kalvaryju z Vilni, z kaścioła św. Mikałaja, adbudziecca sioleta ŭ niadzielu 2-ha červienia. Da ŭčaścia ŭ hetaj pilihrymcy zaklikajucca ŭsie biełarusy ŭ Vilni i na pravincyi.

Pilihrymka pojdzie ŭ Kalvaryju paśla nabaženstva ŭ kaściele św. Mikałaja, jakoje 2 červienia adbudziecca a hadz. 7-aj ranicy.

Zborny punkt i načleh dla pryjezdnych z pravincyi ŭ Bieł. Prohimnazii—Vilnia, Daminikanskaja vul. 3|5 (uchod z panadvorka).

Histaryčny Kalendar
Biełaruskich addziełaŭ Lit. Vojska

(hl. „Krynicu" Nr. 4 (1939 h.) i Nr. Nr. 7, 16 i 27 siol.)

KRASAVIK

1919 h. 1-šy Bieł. piech. połk stajaŭ u Horadni, pałkom kamandavaŭ pałk. K. Jezavitaŭ; kali jon pajechaŭ z Litoŭskaj Dyplomatyčnaj Misijaj u Varšavu, dyk na čale pałka staŭ pałk. Antonaŭ. Praz krasavik ŭ połk zapisałasia achvotnikami 23 achvicery (taksama dachtary i ŭradoŭcy) i 188 žaŭnieraŭ. U pałku było blizka 500 vajskovych, a ŭ Horadzienskaj kamandantury z jaje padaddziełami (kampanija piechaty i švadron końnikaŭ) amal što jašče 200 vajskovych. 1 krasavika pałk. Jezavitaŭ zahadaŭ achviceram čaściej hutaryć z žaŭnierami na sučasnyja temy, čytać im knižki, časapisy i hazety. Sfarmavany pałkavy arkiestr. 15 krasavika zahadana farmavać II bataljon, na čale jaho byŭ pastaŭleny achv. (ciapier pałk. lejt. u dymis.) Hajdukievič, kamandzieram I bat. naznačany achv. Janson, zapas. bat. — pałk. Michałoŭski.

14 krasavika kamandzier pałka zapytaŭsia ŭ Min. Abarony (Koŭna), što rabić pałku, kali z Horadni vyjduć niemcy. Zahadana iści razam z imi, uchilacca ad nieparazumleńniaŭ i sutyčak z palakami. 16 krasavika pałk. Jezavitaŭ vyjechaŭ u Varšavu z misijaj. Prad adjezdam jon sklikaŭ schod i doŭha hutaryŭ z achvicerami. Paraiŭ im, kab achvicery nie viali nijakich pierahavoraŭ z palakami i nie padpisvali ŭmovy. Jašče ŭ Babrujsku biełaruskija vajskovyja arhanizacyi pierakanalisia, što ŭmova z hien. Davbor-Muśnickim ničoha dobraha nie dała.

Niemcy rychtavalisia adychodzić na zachad, da Suvałkaŭ i Aŭhustova. Siarod žydoŭ pačałasia panika. Jany bajalisia pahromu. Čas. vyk. ab. kamandziera Bieł. pałka achv. Uśpienski vydaŭ adozvu da žycharoŭ; papiaredziŭ, što litoŭska-biełaruskija addziely ŭtrymajuć paradak u horadzie.

Biełaruskija nacyjanalnyja arhanizacyi, na čale z staršynioj haradzkoj rady Kurłovym, śviašč. Karčynskim i adv. Bojevym prasili połk astacca ŭ Horadni.

Jak piša ŭ svaich uspaminach pałk. lejt. u dymis. E. Hajdukievič,*) palaki jašče raniej railisia z achvicerami Bieł. pałka Ravič-Ščerbam i pałk. Juškievičam, kab

*) Dim. plk. ltn. **E. Gaidukevičius** Atsiminimai iš tarnybos 1-me Gudų pčst. pulke (Z uspaminaŭ ab słužbie ŭ 1 Bieł. piech. połku) — Karo Archyvas (Vajskovy Archiŭ), X tom. Kaunas, 1938 (214—234 bač.).

Pryčyny tryvohi na Bałkanach

Ab tryvozie na Bałkanach daŭno ŭžo čytajem u hazetach i čujem praz radyjo, nie zaŭsiody adnak možna adrazu zarjentavacca, dzie i jakija pryčyny hetaje tryvohi, bo pałažeńnie na Bałkanach sapraŭdy nadta nia vyraznaje. Hałoŭnyja pryčyny niespakoju, biazumoŭna, u tym, što nievialikija bałkanskija dziaržavy: Baŭharyju, Juhasłaviju, Tureččynu, Madziarščynu, Rumyniju, Hrecyju (hetyja try apošnija dziaržavy tak-ža zaličajuć da dziaržaŭ bałkanskich) chočuć padparadkavać sabie vialikija dziaržavy: Niamieččyna z Italijaj — z adnaho boku, a Anhlija z Francyjaj —z druhoha.

Niamieččyna starajecca mieć dostup da nafty ŭ Rumynii i mieć na Bałkanach rynak dziela pradažy svaich mašynaŭ i roznych tavaraŭ, a tak-ža dziela kupli tam praduktaŭ — syrca. Dasiul, zdajecca, najbolšyja ŭpłyvy niemcy majuć u Baŭharyi, a tak-ža ŭ Madziarščynie. Rumynija taksama prymušana ličycca z Niamieččynaj, bo jana maje svaje hrachi prad Madziarščynaj i Baŭharyjaj. Hrachi hetyja ŭ tym, što Rumynija pašla bałkanskaje vajny ŭ 1913 h. zabrała ad Baŭharaŭ častku Dobrudžy, a pašla suśvietnaje vajny dastała častku madziarskich ziamiel, h. zv. Siamihradździe i Banat. Apračа taho pašla suśvietnaje vajny Rumynija dastała Besarabiju, da jakoje maje vialikija pratensii SSSR. Rumynija była sajuźnicaj alijantaŭ — Francyi i Anhlii i tyja jaje hetak hojna abdarali, a ciapier chočuć, kab Rumynija im pamahała. Tymčasam pałažeńnie jaje takoje ciažkoje i siły da taho tak nievialikija, što jana, prosta, nia moža i z miesca kranucca. Dalej, Niamieččyna vielmi starałasia i starajecca mieć sajuz z Tureččynaj, bo jana maje ŭ svaich rukach Dardaneli, jakija złučajuć mora Čornaje z Mižziemnym, i da taho praz Tureččynu idzie daroha pa naftu ŭ Bagdad. Pakul-što adnak Tureččyna źjaŭlajecca sajuźnicaj Anhlii i Francyi.

Italija pierad usim choča zrabić z mora Adryjatyckaha svajo mora i dziela taho hod tamu zaniała jana Albaniju. Ale da Adryjatyku maje šyroki dostup Juhasłavija, jakaja choča być haspadarstvam samastojnym i heta Italii nie padabajecca, tymbolš što pryjaźń Juhasłavii starajecca zdabyć Francyja. Italija hladzić tak-ža kryvym vokam na Hrecyju, jakaja addałasia pad apieku Anhlii, a na hreckich vastravoch na Mižziemnym mory anhlijcy mohuć mieć dobryja pazycyi i pahražać italjanskamu flotu.

Francyja i Anhlija imknucca taksama mieć svaje ŭpłyvy na Bałkanach, moža nia tak z punktu hledžańnia ekanamičnaha, jak dziela taho, kab mahčy hetyja dziaržavy vykarystać u kanflikcie z Niamieččynaj i Italijaj. Jany, jak užo skazana, majuć sajuz z Rumynijaj, Tureččynaj, Hrecyjaj i starajucca pryciahnuć da siabie Juhasłaviju i Madziarščynu.

Ale voś na Bałkany źjaviŭsia kankurent jak dla Italii i Niamieččyny, tak dla Anhlii i Francyi. Kankurentam hetym jošć SSSR. Saviety dasiul badaj zusim nie zvaročvali ŭvahi na Bałkany, jany mieli dobryja adnosiny tolki z Tureččynaj. Ciapier adnak SSSR prajaŭlaje na Bałkanach vialikuju aktyŭnaść. I tak, SSSR naviazvaje dobryja adnosiny z Baŭharyjaj, viadzie pierahavory z Juhasłavijaj, z jakoj nijakaha kantaktu nia mieŭ, adbyvajucca tak-ža hutarki saviecka-rumynskija, dy i prysutnaść słavackaje delehacyi na śviatkavańni 185-tych uhodkaŭ Maskoŭskaha Universytetu, pryniaćcie henaj delehacyi ŭ kamisaraŭ Mołatava i Patiomkina, ab čym padajom viestku na inšym miescy, taksama niešta značać. Bolš jašče, „XX Amžius" piša, što miž SSSR, Baŭharyjaj i Juhasłavijaj moža dajšci da vajskovaha sajuzu. Juhasłavija hornіecca da SSSR vyrazna pierad pahrozaj nastupu na jaje niezaležnaść z boku Italii.

Voś ža pry takim splocie intaresaŭ vialikich dziaržavaŭ na Bałkanach, a da taho i pry roznych nieparazumieńniach samych dziaržavaŭ bałkanskich miž saboj, nia dziva, što ŭściaž čujem ab tryvohach na Bałkanach. Vialikija dziaržavy zmahajucca miž saboj, padburajuć małyja dziaržavy adnu procіŭ druhoj i z hetaha sapraŭdy moža paŭstać novy pažar u Eŭropie, tym bolš, što byccam sajuźniki imknucca da rasšyreńnia frontu. **Zb.**

Michał Zabejda - Sumicki ŭ Prazie

(Ad našaha karespandenta)

7-ha maja sioleta pryjechaŭ u Prahu z Varšavy viedamy śpiavak-tenar Michał Zabejda-Sumicki, biełarus Na spatkańnie jaho pryjšli na vakzał pražskija biełarusy: inž. V. Rusak, Dr. J. Jermačenka i inž. A. Kałoša. Haściu było zaprapanavana zatrymacca, abo ŭ samym centry miesta, u kvatery viedamaha ŭ Prazie lekara, uspomnienaha ŭžo Dra Jermačenki, abo za Prahaj, u villi inž. Rusaka. Žadańniem pražskich biełarusaŭ jošć dać mahčymaść svajmu mastaku adpačynuć pa ŭsich žudasnych pieražyvańniach apošniaha paŭhodu i prystupić da dalšaj pracy. U samaj niedalokaj užo budučyni pradbačacca, miž inšym vystupleńni M. Zabejdy ŭ českaj opery, u radyjofonie i na estradzie.

M. Zabejda, jak viedama, pieražyŭ u Varšavie ŭvieś čas vajennaj asady, što vielmi niekarysna adbiłasia na jahonym zdaroŭi. Ciapier naš mastak čujecca značna lepš i maje šyrokija plany dziejnaści.

B. K.

BIEŁARUSY!

zapisyvajciesia ŭ siabry

Biełaruskaha Centru!

Biełaruskaja chronika

Biełarusy ŭ pačatkavych školach Litvy. Jak piša pedahohičny časapis „Tautos Mokykla," 1 studnia siol. ŭ Lićvie było 2713 pačatkavych škołaŭ, z ich 519 mieli pa 6 addziełaŭ, a 2194 tolki pa 4. 1.I.1939 h. u Lićvie było tolki 2334 škoły.

Z 6.480 nastaŭnikaŭ biełarusaŭ było 16. Vučniaŭ biełarusaŭ było: u Vilenščynie 1.566, u inšych pavietach Litvy 123, razam 1689 z 331.820 (ahulny lik vučniaŭ), h. zn. blizka 0,5 %.

Naahuł biaručy 42,5 prac. škołaŭ užo majuć ułasnyja budynki, najbolš muravanyja. U Pavietach: Trakai (Troki) ich było navat 61,6 prac., Vilkaviškis — 61,5 prac., Panevėžys 60,0 prac. U Vilenščynie ŭłasnyja budynki mieli: u Vilenskim paviecie 31,5 prac. škołaŭ, u hor. Vilni 25,2 prac., u pav. Švianciankaŭskim 30,1 prac, u b pav. Alkienickim 23,2 prac.

Sprava Biełaruskaha Teatru ŭ Vilni na dobraj darozie. Daviedvajemsia, što sprava arhanizacyi Biełaruskaha Teatru ŭ Vilni pasunułasia napierad. Užo ŭ hetaj spravie adbyvajucca hutarki i pryhatavańni biełaruskich mastakoŭ da pieršaha vystupleńnia na scenie.

Z Savieckaj Biełarusi

Biełaruskaja apereta. Biełaruskija maładyja paety Žaŭruk i Usakoŭ i kampazytary Pałaŭski i Ivanoŭ stvaryli biełaruskuju aperetu p. n. „Zarečny barok." Žmiest aperety asnavany na žyćci i pracy ŭ kałhasie. U muzycy šyraka vykarystany bieł. narodny piesienny folklor. Apračа taho ŭ aperetu ŭplecieny biełaruskija narodnyja tancy: „Lanok," „Miacielica," „Kryžačok" „Lavonicha" i inš. Aperetа heta chutka budzie pastaŭlena ŭ Dziaržaŭnym Bieł. Teatry ŭ Miensku.

Adznačeńnie artystaŭ. Prezydyjum Savietu BSSR abvieściŭ ukaz, pavodle jakoha solistam Biełaruskaha Dziaržaŭnaha teatru opery i baletu A. D. Arsiency, V. F. Łapinu i P. I. Zasieckamu pryznajecca prava prysvoić sabie nazovy zasłužanaha artysta BSSR.

---

biełarusy razam z pałakami baranili Horadniu ad čyrvonych. Dyk-ža ciapier, u kancy krasavika pałk. Uśpienski, jaki nia moh źviazacca z Koŭnam, dahavaryŭsia z pałakami. Umova była časovaja, pakul nie dahavorycca litoŭski ŭrad. Achvicery pałka zhadzilisia, kab pałkoŭniki Uśpienski, Ravič-Ščerba i Juškievič padpisali ŭmovu z pałakami; z polskaha boku byŭ upaŭnavažany padpisać umovu padpałk. Nieniewski. 22.IV była atrymana zhoda z Koŭna. Połk astavaŭsia ŭ Horadni, pałaki abiacali nie miašacca ŭ spravy pałka, dazvolili jamu trymać suviaź z Koŭnam, zabiaśpiečyli svabodny vychad u Litvu. Połk byŭ pad uładaj litoŭskaha hałoŭnaha kamandavańnia, ale ŭ Horadni jon byŭ paduładny i polskamu kamandantu krepaści, jaki moh skarystać połk dziela baraćby z čyrvonymi vajskami ŭ krepasnym rajonie. Umova była vyklučna vajskova-techničnaha źmiestu, jana nia mieła ničoha supolnaha z palitykaj, „tolki paćviardžała siabroŭskija adnosiny pamiž pałakami i biełarusami..."

Umova była padpisana ŭ 15 hadzinie; zaraz pašla taho, u 18 hadzinie, z Koŭna paviedamili, što ad umovy z pałakami treba ŭstrymacca. Z pałka adkazali, što ŭmova padpisana.

Niemcy musili vyvieźci Bieł. połk 25.IV, ale z Koŭna telehrafavali, što ŭ Horadniu pryjedzie niamiecki vajskovy ministr Noskl. Pradstaŭnik litoŭskaha ŭradu A. Žilinskis 26 krasavika pieradaŭ pradstaŭniku polskaha hałoŭnaha kamanda vańnia ppałk. Nieniewskamu pratest procіŭ akupacyi Horadni. Jakraz u toj dzień u Horadniu pryjšła 5 kampanija 1 piech. (litoŭskaha) pałka, jakaja musiła ŭzmacnić załohu Horadni. Niemcy vychodzili i paŭzryvali farty. Usiu ŭładu pieradali Bieł. pałku. 27.IV z ranku z Horadni vyjšli apošnija niamieckija padaddziely, a pašla abiedu ŭ Horadniu ŭvajšli addziely polskaha vojska.

Užo 28.IV unačy pałaki abkružyli žaŭnierniu Bieł. kamandantury i pač. abiazbrojvać bieł. husaraŭ. Nieparazumleńnie zakončyłasia na druhi dzień. Polski achvicer źjaviŭsia ŭ štab Bieł. pałka i paprasiŭ vybačyć za nieparazumleńnie. Usie rečy pałaki źviarnuli, nie znajšłosia tolki hrošaŭ...

Z pačatku adnosiny pałakoŭ da biełarusaŭ byli dobryja, dyk-ža šmat kamu pačało zdavacca, što z imi možna budzie žyć i pracavać, „jak volnyja z volnymi, roŭnyja z roŭnymi".

(d. b.).

A. S.

Vialikaja niamieckaja ataka na Zachadzie

Paśla zaniaćcia Halandyi niemcy ŭsie svaje siły skiravali na Belhiju i Francyju i z vialikim razmacham łomiać usie pieraškody pasoŭvajučysia napierad. Uvieś francuska-belhijski front daŭžyni 450 klm. haryć ahniom strašennaje baraćby, u jakoj z abodvych staron biaruć udzieł dziesiątki tysiačaŭ tankaŭ i tysiačy samalotaŭ. **Hałoŭnuju ataku niemcy nakiravali na Brukselu i francuski vokruh Sedan, dzie ŭdałosia im pierałamać francuskuju abaronnuju liniju Maginota.** Krepaść Holland pad vialikim niamieckim naciskam paddałasia, tak jak paddałasia belhijskaja krepaść Liege. Miž miestami Namurem i Givetam niemcam udałosła pierajści raku Maas i paśla adbić usie kontrataki francuzaŭ Pavodle niamieckich abličeńniaŭ u praciahu 4-ch apošnich dzion jany źništožyli 1200 sajuźnickich samalotaŭ.

U Belhii i Francyi vialiki nie spakoj. Na abaronnuju liniju francuzy kinuli 1 miljon 300 tysiač žaŭnieraŭ i 20 tysiač tankaŭ, kab tolki strymać niamieckuju ataku.

U Anhlii taksama vialikaja tryvoha, bo paśla zaniaćcia Halandyi niemcami, Hitler, jak piša italjanskaja presa, pryhataŭlaje ataku na Anhliju. Niemieckija samaloty z Halandyi ŭ praciahu adnaje hadziny mohuć być nad Londanam. U suviazi z hetym Londan pryhataŭlajecca da adporu atakaŭ niamieckich samalotaŭ i desantaŭ, jakija mohuć pajavicca z samalotaŭ pry pomačy parašutaŭ. Užo zmabilizavana i adpaviedna ŭvaružana bolš 50 tysiač palicyjantaŭ i kala 100 tysiač h. zv. latučych addziełaŭ, metaj jakich budzie zmahacca z niamieckimi desantami. Pry fabrykach, pry ŭjezdach u m. Londan, pa lasoch i paloch, stajać takija addzieły z samachodami, tankami, aŭtamatyčnymi ružjami i kulamiotami, hatovyja ŭ kožnuju minutu da baraćby.

Jakoje stanovišča Hišpanii i Partuhalii?

U sučasnaj vajennaj bury zvaročvajuć tak-ža ŭvahu i na **stanovišča Hišpanii i Partuhalii.** Niekatoryja kažuć, što Hišpanija moža vystupić z vajnoj suproć Francyi, abo zachoča adabrać ad Anhlii Gibrałtar. Druhija-ž uznoŭ kažuć, što Francyja moža zachacieć zachapić Hišpaniju. Inšyja ž uznoŭ ćvierdziać, što ŭ Hišpanii mohuć zrabić svaje bazy italjancy i niemcy, katoryja pamahali sučasnamu hišpanskamu ŭradu zdabyć uładu, i adtul buduć napadać na Anhliju i Francyju. Voś-ža anhlickaja hazeta „Daily Express" padaje, što byccam hišpanski ŭrad paviedamiŭ Anhliju i Francyju, što Hišpanija budzie neŭtralnaj i z jakoj-by starany nia byli sproby złamać hetu neŭtralnaść, hišpancy buduć z aružžam u rukach z im zmahacca Takoje-ž samaje stanovišča i Partuhalii. Ale jość adzin vielmi charakterny fakt, katory šmat čaho havoryć. Voś na pačatku vajny ŭ hišpanski port na Majorcy schavalisia dźvie niamieckija padvodnyja łodki, za jakimi hnalisia sajuźniki i tam dasiul prabyvajuć. Sajuźniki źviarnuli hišpancam uvahu, što pavodle mižnarodnaha prava ŭ neŭtralnych portach vajujučyja karabli ci łodki nia mohuć bolš prabyvać jak 24 hadziny. Hišpanski-ž urad adkazaŭ, što jon henyja dźvie łodki dumaje kupić i mižnarodnaje prava nia moža być tut tasavanaje.

Amerykancy, francuzy i anhlijcy vyjaždžajuć z Italii, a Negus vyjechaŭ na hranicu Abisynii

U suviazi z vialikimi atakami italjanskaje presy i niavyraznym stanoviščam Italii, Anhlija, Francyja, a taksama Złuč. Štaty Pnč. Ameryki vydali zahad usim svaim hramadzianam vyjechać z Italii. Adnačasna presa padaje, što b. abisynski karol-Negus vyjechaŭ u Afryku i znachodzicca na hranicy francuska abisynskaj. U samaj Abisynii arhanizujecca byccam paŭstańnie, katoraje zaraz-ža vybuchnie, jak tolki Italija ŭmiašajecca ŭ vajnu i stanie pa staranie Niamieččyny.

Zahad uradu Zł. Štataŭ Pnč. Ameryki ab vyjeździe z Italii amerykanskich hramadzian śviedčyć ab tym, što Zł. Štaty Pnč. Ameryki na vystupleńnie Italii suproć sajuźnikaŭ nia buduć hladzieć zusim chaładna. Treba tak-ža zaciemić, što ŭrad Zł. Štataŭ maje ŭ najbližejšym času pravieści reviziju neŭtralnaha stanovišča Zł. Štataŭ Paŭnč. Ameryki.

Nie zabudźcie kupić los

1 klasy XVII Dziaržaŭnaje Loteryi

ŭ I-šaj Kolektury Dziaržaŭnaje Loteryi

VILTIS

Vilnia, Giedymina vul. 12 (nad čyrvonym Štralam).

Na pravincyju bilety vysyłajucca za paštovym zaličeńniem.

Patrebnyja kalektary ŭ Vilni i na pravincyi.

VOKAM PA ŚVIECIE

Kitajcy zmusili japoncaŭ adstupić. Paśla vialikaha boju pry race Hana kitajcy prymusili 150-ci tysiačnuju japonskuju armiju adstupać. U časie henaha boju zhinuła 20.000 japonskich žaŭnieraŭ. Prytym kitajcy zabrali 52 japonskija harmaty, 64 tanki i 323 samachody.

Švedy zakładajuć usio-ž miny. švedzkaje telehrafičnaje ahienctva abvieściła, što švedzki ŭrad, kab lepš baranić neŭtralnaść svajho kraju, vydaŭ zahad załažyć miny na terytoryjalnych paŭdzionnych švedzkich vodach.

Što robiać palaki zahranicaj. Hazety padajuć, što b. polski ministr zahraničnych spraŭ Bek, katory ŭciok z Polščy ŭ Rumyniju, niadaŭna z fałšyvym pašpartam chacieŭ dzieści ŭciačy z Rumynii. U Francyi ŭ m. Angers 12 V u hadaŭščynu majovaha, z 1926 h., pieravarotu Piłsudzkaha, adbyłosia žałobnaje nabaženstva za zhinuŭšych achviceraŭ i žaŭnieraŭ u baraćbie z addziełami Piłsudzkaha. U nabaženstvie hetym pryjmali ŭdzieł siabry polskaha emihranckaha ŭradu.

B. niamiecki karol Vilhelm II uciok ad niamieckaje armii. B. niamiecki karol Vilhelm II, katory žyŭ ad 1918 h. u Halandyi ŭ m. Doorn, prad nadychodam ciapier u henaje miesta niamieckaje armii niedzie ŭciok, pakidajučy ŭsiu svaju majemaść, miž inšym cennyja abrazy, roznyja pamiatkavyja pradmiety i šmat hrošaŭ.

Rumynija ŭstrymała vyvaz nafty ŭ Niamieččynu. Anhlickaje ahienctva Reuter padaje, što Rumynija strymała vyvaz svaje nafty ŭ Niamieččynu.

Źmienšańnie kolkaści spažyćcia masła ŭ Anhlii. Z pryčyny pieraryvu davozu masła ŭ Anhliju z Danii, jakuju zaniali niemcy, anhlijcy prymušany źmienšyć kolkaść spažyćcia masła, a taksama i cukru.

Kolki niemcaŭ zhinuła ŭ Polščy U suviazi z tym, što francuskaje radyjo padało, što ŭ Polščy ŭ časie. apošniaje vajny było zabita i raniena 350 tysiač niemcaŭ, niamieckaje infarmacyjnaje biuro ščviardžaje, što niamieckija straty ŭ Polščy vyhladajuć hetak: 10,572 asoby zabity, 30,322 ranieny i 3,409 zhinuła biaz viestak.

Pratest Ameryki suproć Niamieččyny. Zł. štaty Pnč. Ameryki supolna z inšymi haspadarstvami Ameryki Paŭnočnaj i Paŭdzionnaj pastanavili vysłać svoj pratest niamieckamu ŭradu suproć zabirańnia Niamieččynaj Halandyi, Belhii i Luxemburgu.

Z frontu ŭ Narvehii. Pałažeńnie ŭ Narvehii za apošnija dni badaj nie źmianiłasia. Sajuźnikam byccam udałosia vysadzić novyja desanty kala Narvick i bolš prybližycca da hetaha miesta, dzie niemcy ŭściaž trymajucca. Niemcam, byccam, udałosia kala bierahoŭ Narvehii zatapić dva anhlickija karabli i źbić niekalki samalotaŭ.

Mołataŭ pryniaŭ delehacyju słavakaŭ. 10 h. m. kamisar Mołataŭ pryniaŭ słavackuju delehacyju, jakaja brała ŭdzieł u śviatkavańni jubileju Maskoŭskaha Universytetu. Aprača taho henuju-ž deklaracyju pryjmaŭ i kamisar Patiomkin.

Vyjšaŭ z druku

„Kurs litoŭskaha jazyka"

B. SIREJSKAHA

140 bačyn. Lt. 2.50

Novaje vydańnie datarnavanaje da chutkaha navučeńnia litoŭskaha jazyka. Maje jano pajaśnieńni i słoŭniki: rasiejski, polski i žydoŭski (pa Lt. 1.50).

Vydańnie „Spaudos Fondas"

Vilnius, Gedimino 23.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Pachoviny zabitaha palicyjanta I. Błažysa ŭ Vilni adbylisia 14 h.m vielmi ŭračysta, pry ŭčaści pradstaŭnikoŭ ułady, na čale z min. Bizaŭskasam i burmistram Stašysam.

Złavili napaśnikaŭ na palicyjanta. U suviazi z zabojstvam palicyjanta I. Błažysa i napadam na palicyjanta L. Prusajtisa na Rossach, śledčyja ŭłady praviali ŭ Vilni mnoha revizijaŭ, u vyniku jakich znajdziena mnoha aružža i amunicyi, a taksama zatrymany niekatoryja asoby. Miž inšym, zatrymany asoby, katoryja napadali na palicyjanta Prusajtisa. Sprava ich užo pieradana vajennamu sudu.

Da spravy rehistracyi niehramadzian. Dasiul u Vilni zarehistravana 30,000 asob, katoryja nia majuć prava na atrymańnie litoŭskaha hramadzianstva i ŭvažajucca čužaziemcami. Termin abaviazku rehistracyi niehramadzianam pierasunuty z 15 maja da 15 lipnia. Pierasunuty tak-ža da 15 lipnia sioleta termin abaviazku čužaziemcam padavańnia prośbaŭ na dazvoł pracavać. Rehistracyja niehramadzian časova była spyniena, ale ŭžo iznoŭ adbyvajecca.

15 tysiač pilihrymaŭ i turystaŭ z roznych miascoŭ Litvy było na Siomuchu ŭ Vilni i Kalvaryi pad Vilniaj.

Pavarot pałonnych z Niamieččyny. Nadoviačy prybyło ŭ Vilniu z Niamieččyny 92 pałonnych b. žaŭnieraŭ polskaje armii, katoryja źjaŭlajucca hramadzianami Litvy. U najbližejšym časie prybudzie transpart pałonnych z SSSR, a ŭ kancy hetaha miesiaca prybudzie druhi transpart pałonnych z Niamieččyny. Ahułam viernieeca kala 1000 pałonnych.

Ahulny śpis nasielnictva, haspadarak ziemlarobskich i pramysłovych u Lićvie maje adbycca sioleta 1-ha listapada. Na heta praznačana ŭžo ŭ biudžecie specyjalnaja suma, a tak-ža robiacca adpaviednyja pryhataŭleńni.

Novy karabiel kupiła litoŭskaje morskaje tavarystva „Lietuvos Baltijos Lloydas."

Usie harody i placy ŭ Vilni musiać być abharodžanyja dobrymi płatami. Hetki zahad vydaŭ mahistrat m. Vilni.

Zabaroniena vučniam, pavodle zahadu Ministerstva Aśviety, chadzić na bali, u teatr i kiny, na pradstaŭleńni, niedazvolenyja moładzi, na zabavy, dzie budzie harełka i inšyja alkaholnyja napitki i h. d., a tak-ža zabaroniena naležać da jakich niebudź arhanizacyjaŭ. Školnaja moładź nia maje prava naležać navat da spartovych arhanizacyjaŭ biez dazvołu dyrektara škoły, u jakoj jana vučycca.

Vyraby Dziaržaŭnaj Tabačnaj Fabryki ŭ Vilni

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMOVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ
Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32.
Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1